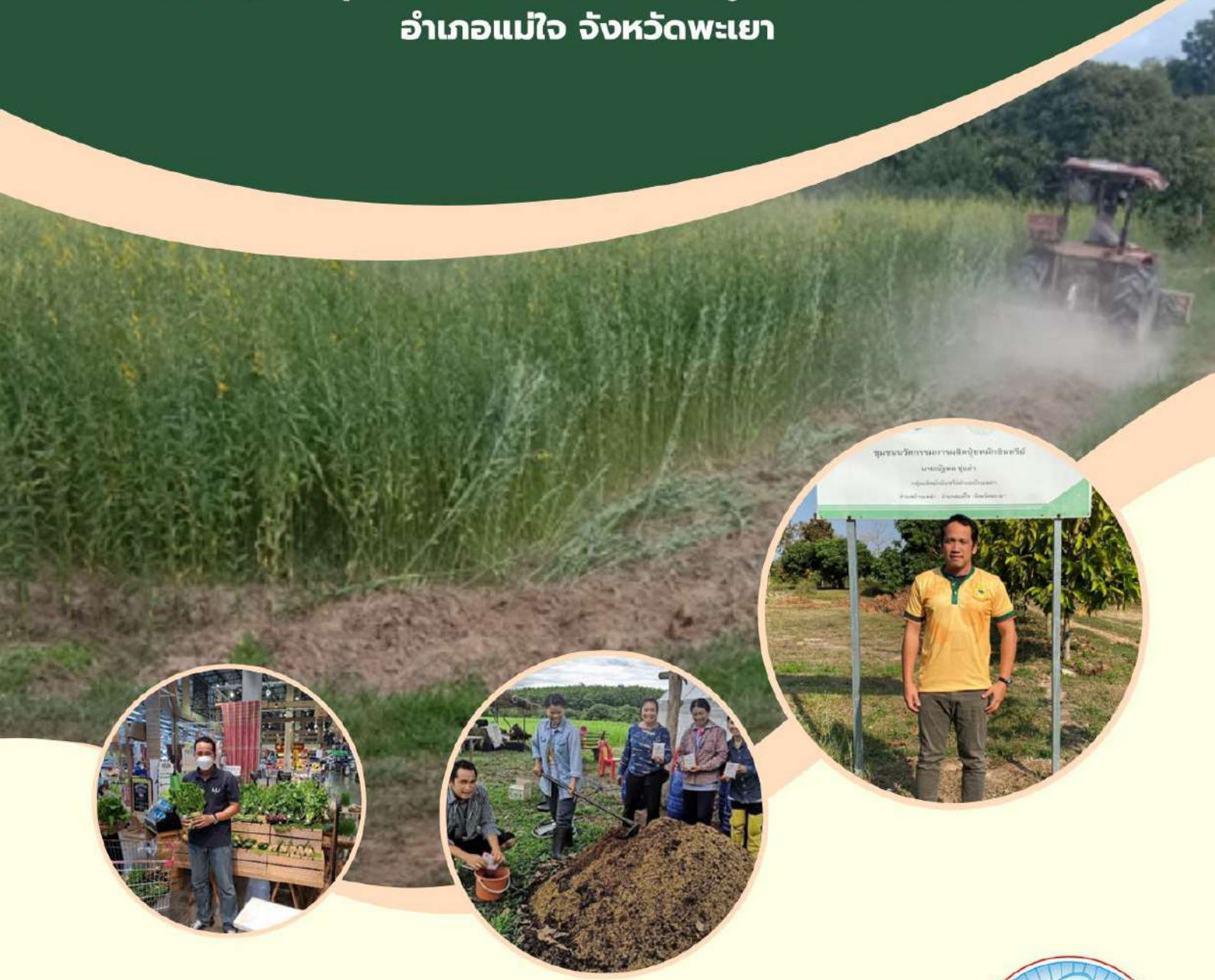

ผลงานประกอบการคัดเลือกเกษตรกรดีเด่นแห่งชาติ สาขาการพัฒนาที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

นายณัฐพล ขุ่มคำ หมอดินอาสาประจำหมู่บ้าน ตำบลบ้านเหล่า
อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา

สถานีพัฒนาที่ดินพะเยา

สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 7 กรมพัฒนาที่ดิน

ข้อมูลประวัติและผลงาน

การคัดเลือกเกษตรกรดีเด่นแห่งชาติ สาขาการพัฒนาที่ดินเพื่อเกษตรกรรม และหมอดินอาสาดีเด่น

๑. บทนำ

กรมพัฒนาที่ดิน เป็นหน่วยงานที่มีบทบาทภารกิจที่สำคัญในการบริหารจัดการทรัพยากรที่ดินเพื่อการเกษตร โดยวิสัยทัศน์ของกรมพัฒนาที่ดิน ได้กำหนดให้กรมพัฒนาที่ดินเป็นองค์กรหลักที่มีความเชี่ยวชาญ และมีขีดความสามารถสูงในการให้บริการและส่งเสริมการใช้ที่ดินและน้ำ และฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของดิน เพื่อเป็นรากฐานของการรักษาศักยภาพของทรัพยากรที่ดินเพื่อส่งเสริมการเกษตรที่ยั่งยืน(โพโรจน์๒๕๕๖)โดยได้ทำการสำรวจ ศึกษา วิจัย เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ที่ดินให้เหมาะสมการแก้ไขปัญหาดินเสื่อมโทรมประเภทต่างๆ มีผลงานทางวิชาการ และเทคโนโลยี ที่จะนำไปถ่ายทอดสู่เกษตรกรให้นำไปปฏิบัติได้มากพอ แต่การนำเอาผลงานทางวิชาการไปสู่การปฏิบัติยังทำได้ในขอบเขตที่จำกัด(กรมพัฒนาที่ดิน ๒๕๕๖) เนื่องจากในปัจจุบัน กรมพัฒนาที่ดินได้รับมอบหมายภารกิจมากขึ้นในขณะที่มีจำนวนข้าราชการที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ลดลงเหลือประมาณ ๒,๐๐๐ คน ไม่สามารถปฏิบัติงานครอบคลุมพื้นที่รับผิดชอบได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งถึง และต่อเนื่อง จึงจำเป็นต้องให้เกษตรกร หรือประชาชนในท้องถิ่นให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลรักษาทรัพยากรดิน โดยกำหนดบทบาทให้เป็นตัวแทนของกรมพัฒนาที่ดินในระดับหมู่บ้าน ตำบล ทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงาน ให้ความรู้คำแนะนำ และการบริการด้านการพัฒนาที่ดินครอบคลุมทั่วประเทศ จำนวนประมาณ ๗๕,๐๓๒ หมู่บ้าน ๗,๒๕๕ ตำบล และให้ชื่อว่า หมอดินอาสา

๑.๒ ข้อมูลเบื้องต้น ประวัติ

ชื่อ นามสกุล นายณัฐพล ชุ่ยคำ อายุ ๓๗ ปี ที่อยู่ ๓๕ ม.๘ ต.บ้านเหล่า อ.แม่ใจ จ.พะเยา จบการศึกษาสาขาวิศวกรรมคอมพิวเตอร์จาก ม.นเรศวร พ.ศ.๒๕๕๐ จากนั้นทำงาน บริษัทเอกชน ที่ จ.เชียงใหม่ กับ พิษณุโลก เป็นงานเกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์และส่งเสริมการตลาด ตำแหน่งสุดท้ายคือ ผจก.สาขาที่ จ.พิษณุโลก กลับมาอยู่บ้านเมื่อปี พ.ศ.๒๕๕๗ ด้วยเหตุผลที่อยากกลับมาดูแลพ่อแม่ที่บ้านเพราะอายุมากแล้ว จากนั้นเริ่มต้นเรียนรู้ทำเกษตรอินทรีย์ในพื้นที่ของตัวเอง และได้รับการฝึกอบรมให้ความรู้จาก สถานีพัฒนาที่ดินพะเยา สนง.เกษตรอำเภอ สนง.เกษตรจังหวัดพะเยา ม.แม่ใจ และหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และเริ่มทำเกษตรอินทรีย์อย่างจริงจังตั้งแต่รูปแบบในปี พ.ศ.๒๕๖๒ และนำแปลงของสมาชิกเข้าขอการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม PGS (ระยะปรับเปลี่ยน) ปัจจุบันเป็นประธานเครือข่ายเกษตรกรรุ่นใหม่ Young Smart Farmer จ.พะเยา และได้รับทุนศึกษาป.ตรี จากสำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร (องค์การมหาชน) สาขาวิชาการจัดการการผลิตพืช ของ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ในปี พ.ศ.๒๕๖๔ ในฐานะเป็นหมอดินอาสาประจำหมู่บ้าน นายณัฐพล ชุ่ยคำ ได้ปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ในการเป็นตัวแทนของกรมพัฒนาที่ดิน ทั้งในด้านเป็นวิทยากรด้านการพัฒนาที่ดิน และการส่งเสริมเกษตรอินทรีย์ ให้กับกลุ่ม หรือเกษตรกรที่สนใจด้านการพัฒนาที่ดิน ให้ประสบผลสำเร็จมากยิ่งขึ้น

๑.๓ ที่ตั้งและผังแปลง

ศูนย์เรียนรู้เกษตรอินทรีย์ ที่อยู่ ๓๕ ม.๘ ต.บ้านเหล่า อ.แม่ใจ จ.พะเยา ค่าพิกัด UTM ๔๗Q E ๕๘๗๒๖๐ N ๒๑๔๕๓๔๗

น้ำเพื่อการเกษตรในช่วงฤดูแล้ง อีกทั้งปัญหาการจัดการดินที่ไม่เหมาะสมกับสมรรถนะของดิน การใช้ประโยชน์ที่ดินโดยปราศจากการบำรุงรักษา

๒.๒ เทคโนโลยีที่ใช้ในการจัดการดิน

๒.๒.๑ จัดการด้วยวิธีของเกษตรกร การพัฒนาปรับปรุงดินให้มีคุณภาพควรมีการบูรณาการหลายอย่าง ฉะนั้น จึงมีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการดินด้วยการใช้นวัตกรรมที่เหมาะสมในพื้นที่ตัวเอง โดยพิจารณาและปรับตามผลวิเคราะห์ดิน มีการประยุกต์ปรับใช้ภูมิปัญญาในท้องถิ่นมาแก้ไขปัญหานั้น อาทิ การปรับปรุงดินที่เป็นกรดโดยการใส่โดโลไมท์ ใช้ปุ๋ยพืชสดหว่านแล้วกลบ การใช้จุลินทรีย์ที่เป็นประโยชน์ทางการเกษตร แล้วยังเพิ่มคุณภาพดินด้วยปุ๋ยหมัก/น้ำหมักชีวภาพ การนำไปใช้กับพืชแต่ละชนิดจะมีอัตราการผสมไม่เท่ากัน เช่น น้ำหมัก ๑ ลิตร กับน้ำ ๑๐ ลิตร ใช้กับพืช ไม้ผล แต่ถ้าเป็นพืชผักใบสวนครัวควรผสมในอัตรา ๑ ต่อ ๒ นอกจากนี้ ยังมีการปลูกพืชสมุนไพรมากหลายชนิดที่สำคัญ เพื่อนำมาใช้เป็นยารักษาโรคแทนการใช้ยาแผนปัจจุบันแล้วยังต่อยอดด้วยการนำสารจากสมุนไพรมากเหล่านั้นมาผลิตเป็นสารป้องกันและไล่แมลง

๒.๒.๒ จัดการตามคำแนะนำของกรมพัฒนาที่ดิน ผลพวงจากการใช้สารเคมีจนทำให้ดินขาดคุณภาพ จึงต้องมีการนำองค์ความรู้มาปรับปรุงดินในสวน เพื่อให้ดินมีคุณภาพดี จึงมีความตั้งใจจะแก้ไขปัญหาดังกล่าวด้วยการนำระบบอินทรีย์เข้ามาใช้ เพราะรู้ว่าหากทำสำเร็จจะช่วยลดต้นทุน ขณะเดียวกัน ผลผลิตที่เกิดขึ้นจะมีคุณภาพ จนเห็นผลได้ชัด ดินมีความสมบูรณ์มาก จะปลูกอะไรก็เจริญเติบโตงอกงามได้ผลผลิตดี

เกษตรอินทรีย์ คือ การทำการเกษตรด้วยหลักธรรมชาติ โดยไม่ใช้สารเคมี และหลีกเลี่ยงการปนเปื้อนสารเคมีจากทั้งดิน น้ำ อากาศ เพื่อเป็นแนวทางการผลิตที่ให้ความสำคัญกับคุณภาพ และความปลอดภัยอาหารของผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งผู้ผลิต ผู้บริโภค รวมทั้งการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน และเพื่อส่งเสริมความอุดมสมบูรณ์ความหลากหลายทางชีวภาพในระบบนิเวศ รวมถึงการฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมให้กลับคืนสู่สมดุลธรรมชาติ โดยไม่ใช้สารเคมี สารสังเคราะห์ หรือสิ่งที่ได้จากการตัดต่อพันธุกรรม ซึ่งตรงกับกระแสโลกในยุคปัจจุบันที่เน้นการพัฒนาที่ยั่งยืน

๒.๓ การใช้ประโยชน์ที่ดิน แปลงเกษตร ๑๐ ไร่เศษ ประกอบด้วย

- พื้นที่สระน้ำ(บ่อจิว) จำนวน ๑ ไร่
- ป่าใช้ไม้ จำนวน ๒ ไร่
- พื้นที่พืชผัก จำนวน ๑ ไร่
- พื้นที่ไม้ผล จำนวน ๑ ไร่
- นาข้าว จำนวน ๕ ไร่
- พื้นที่ศูนย์เรียนรู้ฯ และที่อยู่อาศัย จำนวน ๑ งานเศษ

๓.การถือครองที่ดิน

๓.๑ เอกสารสิทธิ์ : โฉนด

๓.๒ พื้นที่ทำการเกษตร เป็นของตนเอง เนื้อที่ ๕ ไร่ เช่า ๕ ไร่เศษ

๔.ความคิดริเริ่มในการสร้างผลงาน และความพยายามฝ่าฟันอุปสรรค

๔.๑ เป็นวิทยากรสร้างเครือข่าย ปรับเปลี่ยนทัศนคติในการผลิตพืชแบบเกษตรเคมี ให้กลายเป็นเกษตรอินทรีย์ และขยายสู่ความสนใจในเรื่องผลกระทบของเกษตรที่ใช้สารเคมีต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อทรัพยากรและสภาพแวดล้อม เช่น ความเสื่อมโทรมของดิน การสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ การเกิดมลพิษและสภาวะโลกร้อน เป็นต้น

ภาพที่ ๒ เป็นวิทยากรสร้างเครือข่ายเกษตรกรอินทรีย์

๔.๒ การนำเทคนิค/นวัตกรรม/เทคโนโลยี ทันทสมัยมาใช้ และประยุกต์ใช้

๔.๒.๑ การนำระบบการให้น้ำอัตโนมัติมาใช้ในแปลง

๔.๒.๒ การวางแผนการผลิตและจัดการงบประมาณโดยการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์เพื่อช่วยตัดสินใจในการผลิตพืช

๔.๒.๓ การใช้ Application ที่ส่งเสริมทางด้านการตลาดมาช่วยในเรื่องการขายผลผลิตทางด้านการเกษตร

๔.๒.๔ การใช้ Application ในการออกแบบ Infographic เพื่อสำหรับถ่ายทอดข้อมูลทางการเกษตรให้กับเกษตรกร

ภาพที่ ๓ การนำเทคโนโลยีทันสมัยมาใช้

๕. ผลงานและความสำเร็จของผลงาน ทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ ตลอดจนระยะเวลาที่ปฏิบัติงานและความยั่งยืนในอาชีพ

๕.๑ การดำเนินวิถีชีวิต โดยยึดหลักเศรษฐกิจแบบพอเพียง มีความรู้สึกลดภัยจากสารเคมี และมีความหลากหลายกิจกรรม คือ ปลูกทุกอย่างที่กินได้ กินทุกอย่างที่ปลูก เหลือกินจึงขายเพื่อเป็นรายได้จุนเจือครอบครัว บนพื้นที่ ๑๐ ไร่เศษ อีกทั้งเป็นศูนย์การเรียนรู้ด้านการพัฒนาที่ดินและการถ่ายทอดเทคโนโลยี ดังนี้

๕.๑.๑ เป็นศูนย์เรียนรู้ เครือข่ายเกษตรกรรุ่นใหม่ จ.พะเยา ในเรื่องของการผลิตปุ๋ยหมัก และการทำเกษตรอินทรีย์

๕.๑.๒ เป็นที่ทำการวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกรผลิตพืชปลอดภัยตำบลบ้านเหล่า สำหรับการปฏิบัติงานด้านการผลิตปัจจัยการผลิตพืชในระบบเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วมPGS

๕.๑.๓ ผ่านการรับรองแปลงในระบบเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วมPGS ระยะปรับเปลี่ยนปีที่ ๒

ภาพที่ ๔ ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านการพัฒนาที่ดินและเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม PGS

๕.๒ จำหน่ายผลผลิตในแปลงเกษตรของตนเองและสมาชิกกลุ่มให้กับ โรงพยาบาลแม่ใจ และท็อปส์ ซูเปอร์สโตร์ สาขาพะเยา (ตลาดจริงใจ) สร้างรายได้ให้กับสมาชิกเฉลี่ย ๓,๐๐๐-๕,๐๐๐ บาท/เดือน ซึ่งผู้บริโภคหันมาใส่ใจดูแลสุขภาพมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเลือกบริโภคอาหารที่มีประโยชน์ต่อร่างกาย ส่งผลให้สินค้าออร์แกนิกหรือ สินค้าเกษตรอินทรีย์กลายเป็นอีกหนึ่งทางเลือกเพื่อสุขภาพที่ได้รับความนิยมอย่างสูง เพราะทุกกระบวนการปราศจากสารพิษ ตอบโจทย์ตรงใจผู้บริโภคสายรักสุขภาพ

ภาพที่ ๕ ตลาดจริงใจ ห้างสรรพสินค้า TOP

ภาพที่ ๖ ตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์โรงพยาบาลแม่ใจ

๖. ความเป็นผู้นำและเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวมในด้านต่างๆ

๖.๑ เป็นผู้นำเครือข่ายเกษตรอินทรีย์ อ.แม่ใจ ทำหน้าที่ในการฝึกและพัฒนาเกษตรกรที่สนใจในการทำเกษตรอินทรีย์ โดยมีโอกาสได้ร่วมงานกับ สถานีพัฒนาที่ดิน จ.พะเยา สำนักงานเกษตรจังหวัดพะเยา สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดพะเยา ฯลฯ

๖.๒ เป็นประธานเครือข่ายเกษตรกรรุ่นใหม่ Young Smart Farmer จ.พะเยา รับผิดชอบในเรื่องของการวางแผนพัฒนาหลักสูตรอบรมให้เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน และการสร้างเครือข่ายการตลาดและพัฒนาสินค้าและบริการภาคการเกษตรให้กับเครือข่ายเกษตรกรรุ่นใหม่

ภาพที่ ๗ วิทยากรอาสาให้กับเครือข่ายเกษตรรุ่นใหม่

๗. การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๗.๑ เป็นประธานโครงการ “เปลี่ยนใบไม้ให้เป็นเงิน” ได้รับงบประมาณสนับสนุนจาก สสส. และสำนักงานสิ่งแวดล้อมและควบคุมมลพิษที่ ๒ โดยโครงการจะเน้นสร้างแรงจูงใจให้ประชาชนในพื้นที่ไม่เผาใบไม้และวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร

๗.๒ การจัดการวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร ทำการผลิตพืชโดยใช้หลักการทำเกษตรอินทรีย์ มีการนำวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรในพื้นที่ของตนเองทำปุ๋ยหมักไว้ใช้ในแปลงปลูกพืชแล้วนำผลผลิตที่ได้ไปจำหน่ายสร้างรายได้อย่างต่อเนื่องและสามารถลดต้นทุนการผลิต

ภาพที่ ๘ ผลิตปุ๋ยหมักและการไถกลบตอซังเพื่อลดการเผา

๗.๓ การปลูกหญ้าแฝกเพื่อป้องกันการพังทลายของดินบริเวณสระน้ำ และปรับสภาพพื้นที่ให้ชุ่มชื้นให้เหมาะกับการปลูกพืชในอนาคต ซึ่งรากหญ้าแฝกมีคุณสมบัติในการรักษาความชื้นและความอุดมสมบูรณ์ของดิน

ภาพที่ ๙ การปลูกปอเทืองและไถกลบ

๗.๔ การปลูกปอเทืองสำหรับเป็นปุ๋ยพืชสด เพื่อลดจำนวนการใช้ปุ๋ยหมัก และเป็นการเพิ่มอินทรีย์วัตถุในดิน

ภาพที่ ๑๐ การปลูกปอเทืองและไถกลบ

๘. การรับมือในสถานการณ์ที่มีการแพร่ระบาดของโรคโควิด๑๙ หรือการแพร่ระบาดอื่นๆ

๘.๑ การตลาด เพิ่มช่องทางการจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตรในรูปแบบออนไลน์ เพิ่มการผลิตพืชสมุนไพรในแปลงเพื่อรองรับความต้องการในตลาด

๘.๒ การประชุม มีการฝึกการใช้Application สำหรับการประชุมออนไลน์

ภาพที่ ๑๑ นำนวัตกรรมมาช่วยเหลือกิจกรรมทางการเกษตรแบบครบวงจร

๙. แผนการพัฒนา/เป้าหมายของหมอดินอาสาในอนาคต

๙.๑ สร้างศูนย์เรียนรู้การทำเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม PGS รวมถึงการพัฒนาพื้นที่ทางด้านเกษตรกรรมอย่างยั่งยืน รวมถึงเป็นแหล่งบริการความรู้และทักษะในการจัดการพื้นที่ทางการเกษตรให้เหมาะสมกับพื้นที่นั้นๆ

ภาพที่ ๑๒ ศูนย์เรียนรู้การทำเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม PGS

๙.๒ สร้าง Platform การผลิตพืชในระบบเกษตรอินทรีย์ให้ง่ายต่อการผลิตและการเก็บเกี่ยว และพัฒนาเป็น Smart Farm

๙.๓ สร้างเครือข่ายตลาดผลผลิตทางการเกษตรที่มีการรับรองในระบบมาตรฐานอินทรีย์ และ GAP ให้เกษตรกรสามารถสร้างรายได้อย่างยั่งยืน

๙.๔ นำนวัตกรรมมาช่วยเหลือกิจกรรมทางการเกษตรแบบครบวงจร เพื่อรองรับการลดลงของแรงงานภาคการเกษตรในอนาคต

ภาพที่ ๑๓ นวัตกรรมช่วยเหลือกิจกรรมทางการเกษตรแบบครบวงจร